Handhavingsplan Werk en Inkomen 2016 - 2017

Tweejaarlijks uitvoeringsplan voor handhavingsactiviteiten in de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond

Definitieve versie: 24-08-2016

Handhavingsplan Werk en Inkomen 2016 - 2017

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3

2. Kaders en uitgangspunten 4

2.1. Begripsomschrijving .....

2.2. Wettelijk kader .....

2.3. Gemeentelijk kader .....

3. Hoogwaardig handhaven 7

3.1. *Voorlichting* .....

3.2. *Dienstverlening* .....

3.3. *Controle op maat (stoplichtenmodel)* .....

3.4. Sanctioneren .....

4. Activiteiten in 2016 en 2017 12

5. Themacontroles 14

6. Sociale recherche 15

1. Inleiding

Voor u ligt het Handhavingsplan Werk en Inkomen 2016 - 2017. Dit is een opdracht aan de colleges die voortvloeit uit de Handhavingsverordening Participatiewet, IOAW, IOAZ. De gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond zien de Participatiewet, IOAW en IOAZ als sociaal vangnet die we toegankelijk willen houden voor iedereen. Toch komt er helaas nog steeds fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik voor, die daarmee de basis voor onze sociale voorzieningen ondermijnen.

Daarbij zien we dat gelukkig veruit de meeste klanten van goede wil zijn en géén intenties hebben tot het plegen van fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik. Ons doel is dat deze groep dat blijft doen. Daarnaast zijn gemeenten gebonden aan wetten en regels die wij graag lokaal invulling geven. Uiteindelijk zien wij een ideale situatie voor ons waarin regels helder en bekend zijn, dit voor iedereen duidelijkheid geeft en daardoor de automatische nalevingsbereidheid toeneemt. Het is daarbij niet de bedoeling dat handhaving leidt tot een situatie waarin een inwoner vast komt te zitten. Dat willen we voorkomen, omdat we een ieder de kans geven om mee te blijven doen in de samenleving en recht heeft op ondersteuning.

Om dat te realiseren vergroten we de focus op handhaving door vast te houden aan het principe "Hoogwaardig Handhaven". Daarmee sluit dit plan aan bij de wijze van handhaving uit voorgaande jaren. We gaan voor een aanpak die allereerst duidelijkheid creëert aan de voorkant. Voor ons is handhaving een samenspel tussen preventie en repressie en een balans tussen vier visie-elementen, te weten;

1. Vroegtijdig informeren (preventie)
2. Optimale dienstverlening (preventie)
3. Controle op maat (repressie)
4. Lik op stuk (repressie)

Deze vier visie-elementen worden in dit plan nader beschreven. Daarnaast komen kaders en uitgangspunten aan bod, evenals de concrete acties die we in 2016 en 2017 gaan uitvoeren. Ook daarin zetten we zoveel mogelijk in op de voorkant door preventieve maatregelen. Want uiteindelijk is handhaving dienstbaar aan het toegangelijk houden van onze sociale voorzieningen.

2. Kaders en uitgangspunten

2.1. Begripsomschrijving

In dit Handhavingsplan Werk en Inkomen 2016 - 2017 (hierna: Handhavingsplan) worden begrippen gebruikt zoals die bedoeld worden in de wet of verordening. Daarnaast worden begrippen genoemd die een nadere omschrijving vragen. Dit zijn;

- *Handhaving:* een stelsel van preventieve en repressieve maatregelen, gericht op het voorkomen, ontmoedigen en bestrijden van misbruik of oneigenlijk gebruik van een uitkering of inkomensvoorziening.
- *Fraude:* het verstrekken van onjuiste en/ of onvolledige gegevens dan wel het verzwijgen of niet (tijdig) verstrekken van, voor de bepaling van het recht op uitkering en de duur en de hoogte van de uitkering, relevante gegevens, met als gevolg dat de uitkering geheel of gedeeltelijk ten onrechte wordt verstrekt. Veel voorkomende gevallen van fraude zijn het niet melden van betaald werk naast de uitkering, verandering in de leefsituatie of aanwas van vermogen. Vergissingen en slordigheden van de klant kunnen hier ook onder vallen, afhankelijk van de mate van verwijdbaarheid.
- *Misbruik:* het verwijtbaar ontvangen van een uitkering in strijd met de wettelijke voorschriften.
- *Oneigenlijk gebruik:* het gebruik maken van een voorziening zoals het ontvangen van een uitkering, anders dan waarvoor het de bedoeling was.
- *Inlichtingenplicht:* de plicht zoals bedoeld in de wet, of de verplichtingen bedoeld in artikel 30c tweede en derde lid, Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen.
- *Aangiftegrens:* de grens als bedoeld in de Aanwijzing Sociale Zekerheidsfraude.
- *Benadelingsbedrag*: het bedrag dat ten onrechte of tot een te hoog bedrag is verleend.
- *Beslagvrije voet:* De beslagvrije voet is het minimumbedrag waarop een klant recht heeft om in het levensonderhoud te voorzien. Bij het opleggen van maatregelen moet hier rekening mee gehouden worden zoals ook bedoeld in artikel 24 Wetboek van Strafrecht.

2.2. Wettelijk kader

Het wettelijk kader wordt gevormd door de Participatiewet, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (hierna: IOAW) en de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (hierna: IOAZ). In artikel 8b van de Participatiewet en artikel van 35 van de IOAW en IOAZ staat beschreven dat de gemeenteraad kaders stelt ten aanzien van handhaving.

Fraudewet

Sinds 1 januari 2013 is de Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving (hierna: Fraudewet) van kracht. Deze wet regelt dat fraude met uitkeringen op het gebied van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zwaarder bestraft wordt en geeft gemeenten hierin bevoegdheden en verplichtingen. Het doel van deze wet is dat fraude niet mag lonen en teveel ontvangen bijstand wordt teruggevorderd.

Deze wet regelt het herinvoeren van de bestuurlijke boete, het langer terugvorderen en legt recidive gedrag vast. Op 1 januari 2017 treedt de aangepaste Fraudewet in werking waarin recente uitspraken van de Centrale Raad van Beroep een wettelijke basis krijgen. Hierdoor wordt er bij het opleggen van een boete onder meer wordt gekeken naar de ernst van de overtreding, de mate van verwijtbaarheid, de draagkracht van betrokkenene en de omstandigheden per geval.

Aanwijzing sociale zekerheidsfraude

Naar aanleiding van de fraudewet en het SZW-handhavingsprogramma heeft het Openbaar Ministerie een aangepaste aanwijzing sociale zekerheidsfraude gepubliceerd. Het Openbaar Ministerie (hierna: OM) bepaalt het landelijke opsporings- en vervolgingsbeleid en ziet erop toe dat er bij de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde sprake is van samenhang, consistentie en kwaliteit. De aanwijzing sociale zekerheidsfraude betreft het opsporings- en vervolgingsbeleid met betrekking tot fraude met uitkeringen. De aangiftegrens is door het OM vastgesteld op € 50.000,00. Daarom zullen minder fraudeonderzoeken plaatsvinden waar strafrechtelijke vervolging wordt ingezet en is er een verschuiving naar bestuursrechtelijke afdoening. Er zijn in de aanwijzing van het OM uitzonderingen benoemd.

Verbetering informatiepositie gemeenten

Als gemeenten beschikken over betere informatie zijn zij beter in staat om fraude te ontdekken. Het Ministerie wil de mogelijkheden op dit gebied vergroten. Het gaat dan om internationale informatie-uitwisseling, informatie-uitwisseling in het kader van de wet SUWI, bestandskoppelingen, risicoprofielen en internetonderzoek. De Autoriteit Persoonsgegevens (voorheen College Bescherming Persoonsgegevens) heeft in november 2014 een “Protocol Internetonderzoek door gemeenten” opgesteld en gepubliceerd.

Uitbreiding mogelijkheden huisbezoek

Als de gemeente twijfelt aan de woonsituatie van een klant, dan moet de gemeente die twijfels eerst proberen weg te nemen door administratief onderzoek of een gesprek met de klant. Als de twijfels daarna blijven bestaan kan de gemeente een huisbezoek verrichten. Als de klant weigert hieraan mee te werken heeft dit gevolgen voor het recht op uitkering. Met de Wet Huisbezoeken zijn de mogelijkheden rondom huisbezoeken verruimd. De verruiming houdt in dat het weigeren van een huisbezoek ook gevolgen voor (de hoogte van) de uitkering zal hebben als de gemeente aantoonbare reden heeft om te twijfelen aan de woonsituatie van de klant. Tevens biedt het de ruimte voor gemeenten om eveneens het huisbezoek in te zetten als verificatiemiddel.

Verbetering voorlichting van klanten

Door middel van communicatie kunnen burgers worden geïnformeerd over de regels die bij een uitkering horen, en ook worden verleid om zich vervolgens aan deze regels te houden. De inzet van handhavingscommunicatie tijdens één op één contacten met klanten en groepsvoorlichtingen is van even groot belang als communicatiecampagnes.

Vergroten fraudealertheid bij klantcontacten

Net zoals er van communicatie een preventief effect uitgaat, kan ook fraudealert gedrag van medewerkers met klantcontacten voorkomen dat fraude ontstaat of langer voortduurt. Door handhaving al te integreren in het dienstverlenende proces vanaf de uitkeringsaanvraag, kan er alerter worden gereageerd op mogelijke fraude.

2.3. Gemeentelijk kader

In de Handhavingsverordening Participatiewet, IOAW, IOAZ hebben de gemeenteraden van Bedum, Winsum, De Marne en Eemsmond de beleidskaders voor handhaving vastgesteld. In deze verordening hebben de gemeenteraden de colleges opgedragen met een tweejaarlijks plan te komen en daarin de volgende kaders te gebruiken:

- het vroegtijdig informeren van klanten over, rechten, plichten en handhaving;
- het optimaliseren van de dienstverlening;
- vroegtijdige detectie en afhandeling van fraudesignalen;
- bij geconstateerde fraude daadwerkelijk sanctioneren.

Deze kaders vallen samen met het principe "Hoogwaardig Handhaven" waar de vier gemeenten al bekend mee zijn en welke het college in hoofdstuk 2 van dit plan beschrijft. Als invulling voor de komende periode zullen in hoofdstuk 3 daaraan concrete acties worden verbonden. Integraal daarin wordt beschreven:

- de wijze van controle bij de aanvraag, de voortzetting en bij beëindiging van de bijstand;
- het gebruik van signaal- en risicosturing bij de beoordeling van het recht op bijstand;
- de uitvoering van onderzoeken en bestandsvergelijkingen waarbij actuele gegevens worden gecontroleerd.

Met de vaststelling van dit nieuwe fraudebeleidsplan is het fraudebeleidsplan in overeenstemming gebracht met de inhoud en uitgangspunten van de Participatiewet.

3. Hoogwaardig handhaven

3.1. Visie-element 1: Voorlichting

Intern

Goede voorlichting aan (potentiële) klanten start met een goede interne voorlichting. De interne voorlichting bestaat feitelijk uit twee onderdelen

Interne communicatie in de uitvoeringsorganisatie

Voor een succesvolle uitvoering van dit handhavingsplan is een goede interne communicatie onontbeerlijk. Hoogwaardig handhaven is geen taak van één medewerker of van één functiegroep. Alle medewerkers binnen de uitvoeringsorganisatie hebben in meer of mindere mate een rol in handhaving. De uitgangspunten, de werkwijzen en de instrumenten zullen intern dan ook breed bekend gemaakt en gedragen moeten worden.

Interne communicatie in de handhavingspraktijk

Het is zaak om ook na de implementatiefase een goede interne communicatie te behouden, waardoor er intern draagvlak wordt gecreëerd en blijft bestaan voor de uitvoeringspraktijk van de handhaving. Korte lijnen tussen de consulent en de handhaver zijn hierin een must.

Een belangrijk onderdeel in de dagelijkse handhavingspraktijk is de fraudealertheid van de medewerkers. Uit landelijk onderzoek is gebleken dat de fraudesignalen geconstateerd door de eigen medewerkers het meest waardevol zijn. Voor het constateren en afhandelen van fraudesignalen is een grote mate van fraudealertheid noodzakelijk. Een effectief middel ter bevordering van de fraudealertheid is het intern communiceren van de resultaten van de handhaving. Medewerkers worden alerter op fraudesignalen als ze zien wat er gebeurt met deze signalen en wat de resultaten zijn.

Extern

Voorlichting rechten en plichten

De externe communicatie richting de klant bestaat uit voorlichting, waarin de rechten en de plichten van de klant aan bod komen. Veel misbruik of oneigenlijk gebruik komt voort uit onwetendheid. Het is daarom voor zowel de klant als voor de uitvoeringsorganisatie van belang dat instrumenten voor de externe communicatie worden geëvalueerd en doorontwikkeld. Bij gebruik van voorlichtingsmaterialen moet niet alleen gedacht worden aan de traditionele voorlichtingsfolders en -boekjes, maar ook aan middelen zoals social media, video's en de website. Ook de voorlichting in het gesprek van de medewerker richting de klant is een zeer belangrijk voorlichtingsmoment, waarin tevens een duidelijke link met het visie-element dienstverlening mogelijk is. Het gesprek met de klant komt nader aan de orde in de paragraaf dienstverlening.

Voorlichting als preventief handhavingsmiddel

Voorlichting en communicatie in een situatie van hoogwaardig handhaven is niet alleen gericht op het informeren van de klant over de wederzijdse rechten en plichten. Voorlichting en communicatie zijn ook

een belangrijk preventief middel om eventuele fraude te voorkomen. Hierbij zijn er twee doelgroepen te onderscheiden:

1. De klant: Door regelmatig gegevens bekend te maken over de algemene resultaten van handhavingsactiviteiten laat de gemeente merken dat fraude niet wordt getolereerd en dat bij misbruik de pakkans aanzienlijk is. Tevens geeft het extern, op hoofdlijnen, breed aankondigen van op korte termijn uit te voeren themacontroles een sterk preventief signaal richting de klant.
2. De samenleving: Om het maatschappelijk draagvlak voor de Participatiewet te behouden is het van belang dat de samenleving merkt dat de gemeente actief is in de handhaving van fraude. Het is van groot belang om te laten zien dat de financiële middelen bestemd voor de Participatiewet, daadwerkelijk terecht komen bij die doelgroep die er recht op heeft en het nodig heeft. Fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik mag niet lonen en met een actief handhavingsbeleid laat de gemeente dat ook zien.

3.2. Visie-element 2: Dienstverlening

Klantvriendelijke en effectieve controlemiddelen

Uitgangspunt is dat er in de reguliere werkprocessen klantvriendelijke controle-instrumenten worden gebruikt waarbij de klant niet periodiek opnieuw gegevens hoeft aan te leveren die al bekend zijn bij de gemeente. Daartegenover staat dat de klant de verantwoordelijkheid heeft om gegevens aan de gemeente door te geven die van invloed zouden kunnen zijn op het recht op en de hoogte van de uitkering. De klant moet op een zo eenvoudig mogelijke wijze in staat gesteld worden om deze wijzigingen kenbaar te maken. Arbeidsintensieve instrumenten worden afgeschaft, omdat klantmanagers de tijd en de ruimte moeten hebben voor de toepassing van nieuwe handhavingsinstrumenten en –methoden in hun werkprocessen. Meer informatie hierover wordt beschreven in de paragraaf controle op maat.

Wet eenmalige gegevensuitvraag werk en inkomen (WEU)

Het niet telkens opnieuw opvragen van al bekende gegevens heeft een duidelijke link met de Wet eenmalige gegevensuitvraag werk en inkomen (WEU). Deze wet stelt dat de gemeente de klant niet kan verplichten om gegevens door te geven aan de uitvoeringsorganisatie, wanneer deze gegevens al bekend zijn bij de organisatie of bij een van de ketenpartners.

Digitale bronnen en koppelingen

Een goed functionerend en goed gebruikt ICT-systeem is in de WEU dan ook onmisbaar. Systemen zoals het Suwinet en het inlichtingenbureau dienen intensief gebruikt te worden. Bovendien onderstreept de WEU het belang van goed functionerende koppelingen tussen gemeentelijke systemen zoals het BRP, het uitkeringssysteem en het inlichtingenbureau.

Intakegesprek

Het intakegesprek met de klant is een van de belangrijkste onderdelen van het hoogwaardig handhaven, omdat hier de kaders voorlichting en dienstverlening gecombineerd worden. Het gesprek met de klant bestaat uit twee onderdelen, namelijk het halen van informatie bij de klant en het verstrekken van informatie van de organisatie.

Administratieve lastenverlichting

Het optimaliseren van de dienstverlening is een blijvend streven door vereenvoudigen van het aanvraagproces en het terugbrengen van het aantal bewijsstukken bij een aanvraag. Het vereenvoudigen van het aanvraagproces sluit goed aan bij een situatie van controle op maat met gebruik van risicoscreening. Bij een aanvraag wordt op basis van objectieve maatstaven een inschatting gemaakt van het risiconiveau. De sensitiviteit en signalerende functie van medewerkers is hierbij cruciaal. Bij risicovolle aanvragen zijn meer bewijsstukken nodig dan bij risicoloze aanvragen. Dit biedt de mogelijkheid om administratieve lastenverlichting te integreren in dit proces.

Hoogwaardig handhaven draait om evenwicht tussen de vier visie-elementen. Via het invoeren van het principe administratieve lastenverlichting doen de gemeenten een forse investering in het verbeteren van de dienstverlening, één van de vier kaders. Het genoemde evenwicht houdt in dat het investeren op het verbeteren van dienstverlening niet het gewenste resultaat zal hebben, als ook de andere kaders (voorlichting, controle op maat, lik op stuk) niet geoptimaliseerd worden.

3.3. Visie-element 3: Controle op maat

Algemeen

Voor de controle op maat maken we gebruik van het stoplichtmodel, zoals dat sinds lange tijd wordt toegepast in onze gemeenten. Met drie verschillende kleuren, worden drie verschillende fases in de controle aangegeven. De risico's worden daarin gefaseerd, zodat naarmate de fraudesignalen sterker worden de controle erop gaat toenemen. Het stoplichtenmodel houdt het volgende in:

Kleur	**Wie**	**Taken**
Groen	Consulent	Alle rechtmatigheids- en controletaken waarbij er nog geen sprake is van een individueel en concreet fraudevermoeden.
Oranje	Handhaver i.s.m. consulent	Controletaken op basis van een individueel en concreet fraudevermoeden gebaseerd op feiten en omstandigheden.
Rood	Sociaal Rechercheur i.s.m. handhaver	Strafrechtelijke opsporingstaken waarvoor opsporingsbevoegdheid noodzakelijk is.

Niet elke geconstateerde fraude leidt tot een strafrechtelijk (rood) opsporingonderzoek. In de meeste gevallen kan fraude door gemeenten via een bestuursrechterlijk (oranje) onderzoek worden afgedaan. Het moment wanneer er wel tot strafrechtelijke opsporing moet worden overgegaan is wettelijk bepaald.

De handhaver is degene die verantwoordelijk is voor het controleonderzoek. De handhaver kan een beroep doen op het samenwerkingsverband Sociale Recherche voor gespecialiseerde ondersteuning. Indien tijdens het controleonderzoek van de handhaver blijkt dat het een “rood” opsporingsonderzoek moet worden, dan wordt de zaak volledig overgedragen aan de Sociale Recherche. Zij dragen dan ook de verantwoording over het opsporingsonderzoek.

Risicosturing

De controle op maat aan de poort is gebaseerd op risicosturing. Uitgangspunt hierbij is om een selectie aan te brengen bij de poort. Wie geen recht heeft op een uitkering moet je ook niet binnenlaten. Dit filter bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Raadpleging van het Suwinet;
2. Fraudealertheid van medewerkers door het optimaal filteren van signalen.
3. Intensieve controle, onder andere via een onaangekondigd huisbezoek of confronterend gesprek (na ingesteld onderzoek waaruit blijkt dat er een concreet fraudevermoeden is).

Een taak van de consulent is om het risicosignaal te vertalen in een concreet en individueel fraudevermoeden. Een belangrijk onderdeel hierbij is fraudealertheid, die in de acties van dit plan ook terugkomt. Op basis van de documenten bij de aanvraag en de digitaal beschikbare informatie moet de klantmanager op zoek naar signalen die het risicosignaal bevestigen (of juist ontkrachten) en het daarmee opplussen tot een concreet fraudesignaal gebaseerd op de individuele aanvrager. Een hulpmiddel bij dit zogenaamde opplussen is het vragen om specifieke expertise. Door deze professionele ondersteuning wordt de fraudealertheid van de consulent gestimuleerd.

Als er een concreet fraudevermoeden bestaat moet er een rechtmatigheidsonderzoek plaatsvinden door de handhaver in samenspraak met de consulent. Dit kan bijvoorbeeld bestaan uit het opvragen van bankafschriften/ overige stukken, een confronterend gesprek of een onaangekondigd huisbezoek. De handhaver/ consulent is verantwoordelijk voor de uitvoering van het onderzoek. Van “rode” opsporingsonderzoeken kan bij een aanvraag geen sprake zijn. Bij een nieuwe aanvraag kan het vermoedelijke fraudebedrag immers nooit hoger zijn dan de aangiftegrens van € 50.000, -.

Signaalsturing

De controle op maat in het lopende proces is gebaseerd op signaalsturing. Aan de poort wordt via risicosturing een onderscheid gemaakt tussen de personen bij wie wel of niet een intensieve controle moet plaatsvinden. Ook in het lopende proces wordt niet iedereen even veel en even intensief gecontroleerd. Alleen die klanten waar zich signalen voordoen worden gecontroleerd. Signalen kunnen bijvoorbeeld het volgende zijn:

- Mutatie;
- Een samenloopsignaal via het Inlichtingenbureau;
- Een opgemerkt signaal tijdens een re-integratietraject;
- Een (anonieme) tip;
- Een signaal van een andere organisatie (politie, Inspectie SZW, ketenpartners etc.)

Een signaal kan dus zowel een externe als een interne bron hebben. Vanuit de regierol dienen alle interne en externe signalen bij de consulent binnen te komen.

Net als een risicoscore is een signaal of een tip niet altijd bij voorbaat een “oranje” fraudesignaal. Het kan in sommige gevallen wel direct een duidelijk “oranje” fraudesignaal zijn. In andere gevallen moet de tip, net als een risicoscore bij de aanvraag, eerst worden opgeplust tot een concreet en individueel fraudevermoeden. De mogelijkheden hierin zijn:

- Er is geen aanleiding voor een nader onderzoek;
- De klantmanager moet de tip eerst nog opplussen;
- Er is reden tot een controleonderzoek (concreet fraudevermoeden).

Indien tijdens het controleonderzoek blijkt dat het een “rood” opsporingsonderzoek moet worden, dan wordt de zaak volledig overgedragen aan de sociaal rechercheurs.

3.4. Visie-element 4: Lik op stuk

Zonder het daadwerkelijk sanctioneren wordt fraudebestrijding ongeloofwaardig. Een adequate maatregel is essentieel als sluitstuk van een fraudetraject. Niet alleen omdat we vinden dat alles wat ten onrechte verstrekt is teruggevorderd moet worden, maar ook vanwege de preventieve werking die het heeft op (potentiële) fraudeurs. Snel en correct terugvorderen is hierbij van belang.

Sanctioneren beëindigde uitkeringen

Alle geconstateerde fraudes beneden de aangiftegrens (lager dan € 50.000,00) kunnen door de gemeente bestuursrechtelijk worden afgehandeld, maar in een aantal specifieke gevallen gelden hiervoor uitzonderingen. Het sanctioneren zal dan bestaan uit het opleggen van een boete. De boeteprocedure is beschreven in de verordeningen die de BMWE gemeenten in 2015 hebben vastgesteld.

Aanpassingen door fraudewet

Een belangrijk instrument voor het kader lik op stuk is de fraudewet, die bepaalt dat de sanctionering tot een benadelingsbedrag van € 50.000, - langs de bestuursrechtelijke weg kan worden afgedaan. Hierop is een limitatief aantal uitzonderingen genoemd in de fraudewet. De recente aanpassingen gaan over onder meer de hoogte en duur van de op te leggen boete.

4. Acties in 2016 en 2017

Vanuit het hiervoor beschreven kader van Hoogwaardig Handhaven worden in 2016 en 2017 concrete acties ingezet om hier invulling aan te geven. Beleid en uitvoering werken binnen de BMWE gemeenten hierin nauw samen, om tot een resultaat met meerwaarde te komen. Enerzijds zijn dit reeds bekende acties en anderzijds zijn het nieuwe acties die een bijdrage leveren aan onze handhavingsvisie, zoals de voorlichtingsfilm.

► Actie Vroegtijdig informeren: *Voorlichtingsfilm "In de bijstand. En nu?"*

Het is de ambitie om bij binnenkomst aan de poort, klanten zo goed mogelijk voor te lichten. Het geven van voorlichting op een niet-traditionele manier is dan een methode, om aansluiting te vinden bij het taalniveau van de (potentiële) klanten. Naast de huidige voorlichtingsaanpak, kan het ontwikkelen van een voorlichtingsfilm toegesneden op de BMWE gemeenten helpen bij het zo duidelijk mogelijk informeren van de klant. De voorlichtingsfilm kan zowel individueel als in groepsverband worden getoond, daarnaast is het mogelijk het op digitale kanalen zoals de website te publiceren. Onkosten worden geraamd op circa € 5.000,- en de realisatie wordt in samenwerking met afdeling Communicatie gedaan.

► Actie Vroegtijdig informeren: *Publiceren van handhavingsresultaten*

Het college gaat in het kader van preventie minimaal eens per jaar de algemene resultaten van handhaving publiceren. Dit wordt ook aangeboden aan de lokale en regionale pers. Hiermee wordt inzichtelijk gemaakt wat er is gedaan aan de handhaving en welke resultaten dit heeft opgeleverd. Daarmee leggen we enerzijds verantwoording af aan de samenleving, anderzijds heeft het een afschrikwekkend effect op potentiële fraudeplegers. De publicaties worden in samenwerking tussen de uitvoering, beleid en de afdeling Communicatie opgesteld en gepubliceerd.

► Actie Optimaliseren dienstverlening: *Voorlichtingscampagne "Weet hoe het zit"*

Een goede voorlichting is permanent in ontwikkeling. Om dat te realiseren gaan we in 2016 en 2017 aan de slag met het updaten van ons bestaand voorlichtingsmateriaal en het organiseren van een gerichte voorlichtingscampagne. De landelijke campagne "Weet hoe het zit" van het ministerie van SZW is weliswaar tot een einde gekomen, maar vormt ook een direct aanknopingspunt om hier lokaal verder mee aan de slag te gaan. Doel daarbij is het verder vergroten van de bekendheid van wetten en regels die aan een bijstandsuitkering vastzitten.

► Actie Optimaliseren dienstverlening: *Training Gebruik internet en social media*

Digitale bronnen zoals internet, en de laatste jaren ook social media, verschaffen in sommige gevallen veel inzicht in het leven van gebruikers. Als om klanten gaat kan deze informatie van belang zijn bij het verkrijgen van die inzichten om te bepalen of er een vermoeden van fraude bestaat. Daarbij komen verschillende belangen kijken, zoals privacy, informatievoorziening en fraudebestrijding. In een training worden consulenten verder geschoold in het gebruik van internet en social media bij de handhaving.

► **Actie Optimaliseren dienstverlening:** ***Aanstellen Toezichthouders voor BMWE***

Gemeenten beschikken binnen over een wettelijke bevoegdheid om toezichthouders aan te stellen, zoals dit is geregeld in titel 5.2 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). De bevoegdheden van een toezichthouder zijn vergaand. De bevoegdheden zijn onder meer het betreden plaatsen, het vorderen van inlichtingen en inzage in identiteitsbewijzen en zakelijke gegevens en onderzoeken van vervoermiddelen. Een ieder is verplicht medewerking te verlenen aan een toezichthouder die deze redelijkerwijs binnen een door hem gestelde redelijke termijn kan vorderen. Het opzettelijk niet voldoen aan deze vordering is strafbaar.

De gemeenten Bedum, Winsum, De Marne en Eemsmond gaan in 2016 categoraal handhavers aanstellen als toezichthouders. Toezichthoudende bevoegdheden betekenen een verruiming van de handhavingsmogelijkheden, zonder dat daar opsporingbevoegdheden voor hoeven worden aangewend. De toezichthoudende bevoegdheden complementeren de bevoegdheden van de handhavers in de gehele handhavingsketen voor de vier BMWE gemeenten.

► **Actie Controle op maat:** ***Training Fraudealertheid bij klantcontacten***

Net zoals er van communicatie een preventief effect uitgaat, kan ook fraudealert gedrag van medewerkers met klantcontacten voorkomen dat fraude ontstaat of langer voortduurt. Door handhaving te integreren in het dienstverlenende proces vanaf de uitkeringsaanvraag, kan er alerter worden gereageerd op mogelijke fraude. Het verder vergroten van de fraudealertheid onder medewerkers wordt gerealiseerd door een training waarbij intervisie en/ of casuïstiek centraal staan. Hierbij staat enerzijds de inhoud en specialistische kennis centraal, anderzijds vergroot het onder medewerkers het belang van fraudealertheid.

► **Actie Controle op maat:** ***Heronderzoek klanten***

Het in beeld hebben van de eigen klanten die in aanmerking komen voor voorzetting van bijstand, draagt bij het aan het beperken van frauderisico's. Medewerkers worden getraind op fraudealertheid bij klantcontacten, waardoor een jaarlijks heronderzoek nieuwe inzichten kan opleveren. Er wordt voorgesteld om deze periode een heronderzoek te doen naar alle klanten, met een focus op spoor 3 klanten en hun kansen op de arbeidsmarkt.

5. Themacontrole

Themacontroles vinden plaats op basis van een risicoprofiel of een bestandskoppeling. Een risicoprofiel ontstaat op basis van een risicoanalyse. Een risicoprofiel geeft inzicht in situaties met een verhoogd risico op basis van een gemaakte risicoanalyse. Aan het opstellen van een risicoprofiel worden strenge eisen gesteld: het profiel mag niet gebaseerd zijn op etniciteit, niet stigmatiserend zijn, administratief detecteerbaar zijn en het verwachte controlerendement moet hoger zijn dan bij het bestaande controlesysteem. Themacontroles zijn dus in twee groepen op te delen, te weten:

1. Thema's die door de sociale dienst zelf zijn bedacht gebaseerd op (lokale) risicogroepen. Voorbeelden hiervan zijn kostgangers, autohandelaars, alleenstaande ouders die een kind krijgen, werkzaam in de horeca etc.

2. Bestandvergelijkingen op initiatief van en getest door de VNG waarbij het uitkeringsbestand van de sociale dienst wordt gekoppeld aan het bestand van een andere organisatie. De samenloopsignalen leveren duidelijke uitgangspunten op voor controleonderzoeken door de sociale dienst. Voorbeelden van themacontroles zijn:
    - Waterproof (extreem laag waterverbruik);
    - RDW (meerdere auto's op naam);
    - Belastingdienst (vermogenssignalen);
    - Kadaster (woningen en/ of boten op naam).
    - Social media en internet (professionele handel en/ of relaties)

Themacontrole: Grijswerk project
In de afgelopen jaren zijn er landelijk enkele grote onderzoeken verricht naar zwart en grijs werk, ook door onze gemeenten. Deze onderzoeken wezen landelijk uit dat bedrijven in bepaalde branches op georganiseerde wijze klanten met een uitkering in dienst hadden. Deze klanten gaven vaak slechts een fractie van de werkelijke genoten inkomsten op bij de gemeente. Mede doordat we al intensief werkten aan hoogwaardig handhaven en veel informatie van elders ophaalden, leverde dit voor onze gemeenten weinig nieuwe inzichten op. De komende periode blijven we echter steekproefsgewijs controleren. We maken melding van bedrijven die zich (mogelijk) niet aan de regels houden bij onze ketenpartners. De controles worden uitgevoerd door gespecialiseerde handhavingsmedewerkers. Deze activiteiten zijn niet meer een project, maar deze methode is opgenomen in onze reguliere processen.

Vanwege de gespecialiseerde kennis is de handhaver samen met de beleidsmedewerker verantwoordelijk en initiatiefnemer van themacontroles. Jaarlijks wordt minstens een themacontrole uitgevoerd. Eens per vier jaar wordt een themacontrole wordt uitgevoerd waarbij een risicoanalyse van het gehele bestand onder de loep wordt genomen. Vanuit deze vierjaarlijkse grotere opzet komt mogelijk ook de input voor gerichte themacontroles op bepaalde groepen in de volgende jaren.

6. Sociale recherche

In dit handhavingsplan wordt gesproken over de Sociale Recherche, die betrokken is bij de opsporing en de "zware" fraudegevallen. Op dit moment zijn zowel de SR-NOG als de SR-Groningen actief in de regio van de BMWE gemeenten.

De gemeenten Bedum, De Marne en Winsum zijn aangesloten bij de Sociale Recherche Noord en Oost Groningen (SR-NOG), terwijl de gemeente Eemsmond is aangesloten bij de Sociale Recherche Groningen. Nu zowel beleid als uitvoering voor de vier BMWE gemeenten zijn samengevoegd, is dit een reden om ook te kijken naar de rol en de organisatie van de Sociale Recherche in relatie tot dit handhavingsplan. Belangrijk argument hiervoor is dat het een logische en efficiënte bedrijfsvoering ten goede komt en het kansen geeft om het sluitstuk van de handhaving (rode stoplicht) verder te professionaliseren.

Het is streven is dan ook om in de looptijd van dit plan een analyse op beide Sociale Recherches te maken, waaruit een keuze wordt gemaakt voor de inrichting van de taken bij één Sociale Recherche.